Controllersparagraaf Begroting 2027

Algemeen beeld

Het waterschap staat de komende jaren voor grote uitdagingen. Het gaat onder andere om waterveiligheid, de waterkwaliteit (KRW), klimaatverandering, verduurzaming, digitale veiligheid en de aanpassing van de afvalwaterzuivering. De begroting bevat maatregelen die aansluiten bij deze belangrijke opgaven. De koppeling tussen de doelen, de taakuitvoering en het investeringsprogramma is logisch en consistent uitgewerkt in het programmadeel van de begroting.

De Begroting 2027 is opgesteld binnen de financiële kaders van de Voorjaarsnota 2026 met bijbehorend addendum. Op grond van het addendum is een extra bedrag van € 5 miljoen beschikbaar gesteld. Dit bedrag viel buiten het oorspronkelijk financieel kader uit het bestuursakkoord, maar het algemeen bestuur heeft hier tijdens de algemene beschouwingen bij de voorjaarsnota geen bezwaren tegen geuit. Daardoor kan het waterschap alvast voorbereidende werkzaamheden uitvoeren voor onderwerpen die niet kunnen wachten tot na de verkiezingen van 2027. Zo blijven lopende programma's op koers en blijft de uitvoering van de waterschapstaken zonder onderbreking doorgaan. Ook bevordert dit een goede overgang naar de nieuwe bestuursperiode en het nieuwe Waterbeheerprogramma.

De netto lasten in 2027 bedragen € 203,6 miljoen. Dit past binnen de bestuurlijk vastgestelde financiële kaders. Ten opzichte van 2026 stijgen de netto lasten met € 15,2 miljoen (+8,1%). Deze kostenstijging is inclusief de € 5 miljoen van het addendum. De netto lasten voor de zuiveringstaak nemen veel sterker toe (+12,7%) dan de netto lasten voor het watersysteembeheer (+4,4%).

De belangrijkste verklaring van de stijging van de nettolasten is het omvangrijke investeringsprogramma van meer dan € 300 miljoen per jaar. Vooral de investeringen binnen het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) zijn omvangrijk. Omdat deze investeringen voor 90% worden gesubsidieerd, blijft de toename van de kapitaallasten voor het watersysteem beperkt. Voor de investeringen in de zuiveringstaak is meestal geen/in mindere mate subsidie beschikbaar. De investeringen in de zuiveringstaak worden daarom wel volledig doorgerekend in de kapitaallasten. Hetgeen de belangrijkste verklaring is voor de sterke lastenstijging binnen de waterzuiveringstaak. Het investeringsprogramma (dat vooral bestaat uit breedte- en diepte-investeringen) werkt - naast een verhoging van de kapitaallasten - ook door in de personele inzet en de beheer- en onderhoudskosten.

Kostenontwikkeling

In de meerjarenraming van de Begroting 2026 werd uitgegaan van een gemiddelde jaarlijkse kostenstijging van 6,2% tussen 2026 en 2030. In de voorliggende begroting is dit gestegen naar gemiddeld 8,1% per jaar over dezelfde periode. De toename komt door aangepaste inzichten in bijvoorbeeld de investeringsplanning, gestegen rente en inflatie en door de verwerking van het addendum in 2027. Mogelijke financiële gevolgen van een nieuw bestuursakkoord en een nieuw Waterbeheerprogramma zijn nog niet meegenomen. Deze leiden in de praktijk vaak tot extra kosten. Als gevolg hiervan zullen de nettolasten de komende jaren waarschijnlijk verder oplopen.

Kapitaallasten

De gevolgen van de grote investeringen worden steeds duidelijker zichtbaar. De kapitaallasten (afschrijvingen en rente) stijgen in 2027 met ongeveer € 9,7 miljoen ten opzichte van 2026. Dit komt doordat meer investeringen worden afgerond (toename afschrijvingen) en omdat het waterschap meer moet lenen tegen hogere rentetarieven (toename rentekosten).

Door de stijgende schuld en kapitaallasten neemt de financiële flexibiliteit in meerjarig perspectief verder af. Het aandeel van de kapitaallasten in de brutolasten stijgt van 25,1% in 2026 naar 37,5% in 2031.

Wijziging afschrijving zuiveringstechnische werken

Bij zuiveringstechnische werken (bijv. rioolgemalen) bestaat een investering uit een bouwkundig deel en een installatietechnisch deel. Voor beide onderdelen geldt conform het financieel beleid een andere afschrijvingstermijn: 40 jaar voor bouwkundige onderdelen en 15 jaar voor installaties.

Tot nu toe werd aangenomen dat een investering voor twee derde uit bouwkundige onderdelen en voor één derde uit installatietechniek bestond. Uit analyse blijkt echter dat dit in de praktijk vaak andersom is. Omdat installatietechniek sneller wordt afgeschreven, leidt dit tot hogere afschrijvingslasten. Vanaf 2028 wordt deze gewijzigde verhouding toegepast. Hierdoor stijgen de begrote kapitaallasten met € 0,6 miljoen in 2028 oplopend tot ongeveer € 4 miljoen in 2031. Deze wijziging zorgt ervoor dat de begrote kapitaallasten van de zuiveringstechnische werken beter aansluiten bij de werkelijke kapitaallasten.

Schuldpositie en schuldquote

De schuld van het waterschap neemt de komende jaren verder toe doordat de investeringsuitgaven moeten worden gefinancierd. Het waterschap heeft goede toegang tot de kapitaalmarkt waardoor de financierbaarheid niet ter discussie staat. Wel neemt de afhankelijkheid van externe financiering hierdoor toe. Het renterisico blijft ruimschoots binnen de renterisiconorm volgens de wet FIDO, omdat veel leningen voor een lange periode tegen een vast rentepercentage zijn afgesloten zonder tussentijdse renteherziening.

De schuldquote van waterschap Aa en Maas ligt hoger dan het landelijke gemiddelde. Dit komt onder andere doordat de jaarlijkse bijdrage aan het HWBP wordt geactiveerd en in 30 jaar wordt afgeschreven. Veel andere waterschappen verwerken deze bijdrage direct ten laste van de exploitatie. Daarnaast is bij ons sprake van voorfinanciering van te vorderen subsidies voor HWBP-projecten. Bij andere waterschappen is dit niet of in mindere mate aan de orde. Bovendien loopt waterschap Aa en Maas voorop ten opzichte van de meeste andere waterschappen met investeringen in moderne zuiveringstechnieken. Hierdoor is eerder externe financiering nodig maar moet dat op termijn juist leiden tot relatief lagere lasten.

Renteomslag

De renteomslag geeft aan hoeveel rente het waterschap gemiddeld betaalt over zijn investeringen. Dit percentage stijgt van 2,45% in 2026 naar 2,91% in 2027. Dat is een toename van bijna 19%. De belangrijkste oorzaak is dat nieuwe leningen ter financiering van het omvangrijke investeringsprogramma en de voorfinanciering van de HWBP-subsidies tegen hogere rentetarieven worden afgesloten dan het gemiddelde rentepercentage van de huidige leningenportefeuille.

Risico's

De risicoparagraaf geeft een realistisch beeld van de belangrijkste financiële onzekerheden. Positief is dat het weerstandsvermogen in alle doorgerekende scenario's voldoende blijft. Door de afwikkeling van het juridisch geschil op de rwzi Den Bosch, is de weerstandsratio nu ook in het meest ongunstige scenario ruim boven de financiële marge.

Conclusie

De begroting 2027 past binnen de afgesproken financiële kaders van de Voorjaarsnota 2026 met bijbehorend addendum en sluit goed aan bij de grote opgaven van het waterschap. Tegelijkertijd zorgen de omvangrijke investeringen voor hogere (kapitaal)lasten en een verdere stijging van de schuld. Daardoor neemt de financiële flexibiliteit af en wordt het steeds belangrijker om de ontwikkeling van de lasten, het investeringsprogramma en de risico's goed te blijven beoordelen.

--/--

Reactie dagelijks bestuur

De controllersparagraaf bevordert het inzicht in de begroting en het begrip van de materie. Het dagelijks bestuur herkent zich in het geschetste beeld van de grote opgaven waar we als waterschap voor staan en het effect daarvan op onze financiële positie. Dankzij de stappen die we eerder al hebben gezet en de in het verleden opgebouwde egalisatiereserve voor waterzuiveringsbeheer, is onze financiële basis solide. Daardoor hebben we een goed uitgangspunt voor de nieuwe waterbeheerperiode en daarmee samenhangende kostenontwikkelingen, welke afhankelijk is van de daarin nog te maken keuzes. Zoals geschetst in de controllersparagraaf én blijkend uit landelijk onderzoek is een stijging van de waterschapslasten als gevolg van de noodzakelijke investeringen die we moeten doen, echter onvermijdelijk.